

tagokat és az ujonnan keletkezett tagrészleteket, minden tagban ujonnan kezdődő betűkkel vagy közönséges számokkal.

Azután csinálja meg a vágásrendet és sorozza be a tagrészleteket az egyes korszaki vágásterületekbe, amennyiben területszámítás nélkül lehetséges.

Végre pedig sorolja el, mily sorrendben és mely korszakokban lesznek beerdősítendők ama tisztások, illetve jelenlegi fátlan területek, melyeket az erdő határainak kikerekítése céljából a mezőgazdasági földekből az erdőhöz csatolni tervezett.

IV. Mik az alapelvei az ugynevezett pénzügyi gazdaságnak? Mennyiben alkalmazhatók ezek az elvek hazai erdőgazdasági viszonyaink között.

A szóbeli vizsgák április 27.-én vették kezdetüket és május 1.-én végeztettek be. A vizsgálat eredménye május 2.-án hirdettetett ki, mely szerint a 11 vizsgátevő közül 4 (36%) jól, 5 (46%) kielégítően képesítettnek találtatott és 2 (18%) nem kapott oklevelet.

A vizsgálat eredménye a százalékszámok után közepesnek látszik; ha azonban tekintetbe vesszük azt, hogy a vizsgátevők között 5 m. kir. számtiszt volt, s azok közül kettő jól képesített díszített oklevelet vitt magával, jónak tekinthető. Viszont elszomorító, hogy míg a 3 m. kir. erdőgyakornok közül kettő nem kapott oklevelet, a magánuradalmi erdészsegédek közül kettő jól képesítettnek bizonyult. Ez annál elszomorítóbb, mert a kincstári szolgálatban nagyobb terjedelmű gyakorlatban részesül az erdészeti akadémiát végzett fiatal ember. Mutatja azonban azt, hogy a gyakorlatot fel kell használni s ahol csak valami látni való van, azt meg kell nézni és a látottakból le kell vonni a következtéseket.

I. N.

Különfélék.

Ornithologusok gyűlése 1899. szeptember 25—29. napján Sarajevóban. Derék lusztrum múlt el azóta, hogy a Magyar Ornithologiai Központ Budapesten életre kelt.

Az intézet keletkezése karöltve folyóiratával, az «Aquila»-

val, melynek hatodik évfolyama éppen indulóban van, egészen természetesen magával hozta azt, hogy az osztrák bizottság, mely a madármegfigyelési állomásokat egykoron fejlesztette, föléledt és Bécs székhelylyel működését újból megkezdette s hogy a Bosznia és Hercegovina ügyeit intéző kormányzat is a madárvonulás megfigyelését szervezte.

Az összefüggő terület összessége, a melyet ilymódon megfigyelő hálózatok borítanak, az északi szélesség $42^{\circ} 6'$ -tól az $51^{\circ} 10'$ -ig terjed, van tengerpartja, havasvidéke, alföldje minden átmenettel egyetemben; vannak tóságai, folyórendszerei, szóval mindazon feltételei, a melyektől a gazdag Ornis és életének változatossága függ.

E területegység tehát a madárvonulás megfigyelésére kiválóan alkalmas s a reáfordított fáradság bő eredményt kecsegtet.

A tudomány javára szolgáló igazi eredmény azonban lényegesen az egységes módszertől függ, mely az egész területre megállapítandó és szigoruan alkalmazandó.

Ennek a szilárd meggyőződésnek, mely legfőképpen az «Aquila» folyóirat madárvonulási feldolgozásaiból fakadt, követlen folyománya annak a szükségnek érzete volt, hogy az említett három megfigyelési hálózat a folyó évben összejöjjön, még pedig úgy az ügy érdekében, mint arra való tekintetből is, hogy majdan a III. nemzetközi orinthologiai kongresszus tárgyalásai számára tisztázott anyaggal szolgálhasson.

Az alólirottak tehát abban egyeztek meg, hogy megteszik a szükséges lépéseket, hogy egy összejövétel lehetővé váljék s minthogy több oldalról az a kívánság merült föl, hogy az ornithologusoknak valamely összejövetele a Balkán félsziget valamely pontján tartassék meg, lépések

történtek, hogy a három megfigyelő hálózat összejövetele Bosznia és Hercegovina fővárosában, Sarajevóban legyen megtartható, még pedig azért, mert az ottani országos muzeum a Balkánornis hiteles helyévé fejlődött s ezentul e terület ugy aviphaenologiai, mint ornithologiai tekintetben a legkiválóbb érdekesség.

A legelőkelőbb döntő helyen történt lépések tökéletes eredményhez vezettek, a mennyiben a boszniai és hercegovinai kormányzat az 1899. szeptember 25—29. napjára tervezett gyűlés számára a legmesszebbre menő előzékenységet és segítséget felajánlotta s azt is kifejezte, hogy a gyűlést illető felvilágosításokat az országos muzeum Sarajevóban legkészségesebben megadni hajlandó, a gyűlés adminisztratív része ennél fogva Sarajevóban összpontosítható.

Ez a legnagyobb hálára érdemes elhatározás lehetővé tette, hogy ugy a tudományos, valamint az egyebekre vonatkozó program megállapíttassék.

Az előbbire nézve, a mennyiben a faunisztikai és aviphaenologiai részre vonatkozik, természetesen a megfigyelő hálózat intézői vannak kötelezve.

Ez a rész lényegesen a következőket foglalja magában:

1. A Magyar Orinthologiai Központ kiállítja vonulási térképeit, táblázatait s gondoskodik az ahhoz tartozó előadásokról is.

2. Gondoskodik oly referátumról, mely a megfigyelések és a feldolgozás egységes módszerének megállapítására alapot szolgáltat.

3. A madártani megfigyelő állomások osztrák bizottsága kiállítja vonulási térképeit és gondoskodik a megfelelő előadásokról.

4. A boszniai és hercegovinai országos muzeum részéről várható:

a) a megfigyelési terület térképe s az erre vonatkozó előadás;

b) A Balkán ornisára vonatkozó referatum s az ehhez tartozó kiállítás.

Azonban elvileg az is határozott, hogy ezeken kívül más tárgyakra vonatkozó előadások is elfogadtatnak, hogy tehát a három megfigyelő hálózat tényezőinek egyetemén kívül a külföld összes orinthusai, továbbá különösen phaenológiával foglalkozó meteorologusai ezennel ünnepélyesen meghivassanak.

A program többi része nagy vonásokban a következő:

1. nap, 1899. szeptember 25.-dikén. — Délelőtt 10 óra 30 p. a vendégek fogadtatása a sarajevói pályaudvaron. Elszállásolás. Délután összejövetel a muzeumban, a működésnek a következő napokra való meghatározása; azután a város megtekintése. Este társas vacsora az «Egyesületi ház»-ban.

2. nap, 1899. szeptember 26.-dikén. — Délelőtt összejövetel a muzeumban, a gyűjtemény és a Balkánállamok speciális Ornisa kiállításának megtekintése és tanulmányozása. Délután 3 órakor gyülekezés a kormányzósági palotában s kezdete az előadásoknak és a megfigyelő hálózatok referátumainak.

3. nap, 1899. szeptember 27.-dikén. — Délelőtt az előadások folytatása.

Délután kirándulás Iliđzére a Boszna forrásaihoz. Vacsora.

4. nap, 1899. szeptember 28.-dikén. — Reggel 6 és 7 óra között kirándulás a Sukovácz-vizeséshez s a szakállas saskeselyű fészkéhez. Ebéd.

5. nap, 1899, szeptember 29.-ikén. — Délelőtt a gyűlés bezárása.

Délben a Hercegovinába kirándulók elutazása.

Délután a többi vendég elutazása.

A meghívók szétküldése idejekorán történik meg.

A jelentkezések és az előadások bejelentésének határnapja: 1899. augusztus 15.; külön megjegyzendő, vajjon a jelentkező részt vesz-e a hercegovinai kirándulásban?

A bejelentések és kérdezősködések a következő czim alatt történnek: *An das bosnisch-herzegovinische Landesmuseum in Sarajevo. Bosnien.*

Alulírottak a tudományos részt illető minden kérdésre készségesen megadják a felvilágosítást. — Budapest, 1899. május. Nemzeti Múzeum. — Bécs, 1899. máj. Udvari Múzeum, Burgring 7. *Herman Ottó*, a Magyar Ornithologiai Központ t. főnöke. *Liburnau-Lorencz Lajos dr.*, az osztrák megfigyelő hálózat bizottságának elnöke.

A korai juhar (*Acer platanoides*) új rovarellenesége.
Kötelességemnek tartom szaktársaim figyelmét a korai juhar egy új rovarellenességére, a *juharlevél darázsra* (*Phyllotoma aceris* Klth.) felhívni, a melynek felléptét hazánkban a entomologusok tudtommal még nem állapították meg és a melynek károsítása nagynak ugyan nem mondható, a mennyiben ez a rovar a korai juhart csak leveleiben támadja meg, de mégis igen ajánlatos ellene a védekezés, különösen ott, a hol csemetekertekben vagy erdősitésre, vagy sétatérre szánt fáknak nevelnek korai juhart, mert ha nem is fenyegeti végpusztulással a juhartelepet, mégis a levél elpusztulása káros hatással van a csemete növekvésére, amennyiben csökkenti annak életerejét.

A juharlevél darázs a múlt évben jelentkezett először

Pozsony sz. kir. város dunamenti Pätzen-ligeti erdejének faiskolájában a sétatéri fáknek nevelt 1 és 6 éves korai juharokon.

A darázs a gubacsdarázsnál valamivel kisebb, színe fekete, április utolsó felében lepi el a leveleket, petéit a levél szélire, az epidermis alá rakja, élettartama 7—10 napig tart; a petékből a hernyók már néhány nap múlva kikelnek és elkezdik a rágást, de nem a levél felszínén, hanem a két epidermis között rágják a levélszövetet addig, amíg a levélnyélhez érnek. Egy-egy levélen 1—20 hernyó is rág; a rágás eltart május végéig, a mikor a hernyók bebábozzák magukat, előbb azonban a levél felső epidermisét átrágják és ezen a nyíláson hullanak ki a lencse nagyságu bábok a földre, a hol átteleznek.

Az egyedüli sikeres védekezési munkálat a megtámadott leveleknek leszedése és elégetése, még pedig idejekorán, a rágás tartama alatt, mielőtt még a bábok a földre jutnak, mert ezeknek összeszedése bajos volna.

Megjegyzem végül, hogy e levéldarázs az állabokban elszórtan előforduló juharokon még nem volt található, de valószínű, hogy nagyobb elszaporodása esetében ezekre is rátalál és az említett módon befolyásolja a fák rendes életfolyamát. Azonkívül leginkább veszélyeztetheti a városok sétatereire kiültetett juharokat, amennyiben már május végével megfosztja azokat lombdiszúktól.

A rovar valószínűleg Németországon át Hollandiából került hozzánk, mert Ratzeburg «die Waldverderber und ihre Feinde» című művében a darázs előfordulási helyének Hollandiát mondja.

(Közli: *Fehér P.*)

Országos erdészeti és vadászati altiszti segítő- és nyugdíj-egyesület. Hosszas vajudás után pünkösdi vasárnapján tartották meg az erdészeti s vadászati altisztek segítő-

és nyugdíj-egyesületüknek alakuló közgyűlését, melyre az ország minden részéből — 1050 megbízó képviselőjében — nagyobb uradalmaknál, magánosoknál, továbbá a községeknél és az erdőkincstárnál is alkalmazásban lévő 89 erdészeti s vadászati altiszt jelent meg.

Nemcsak az élénk részvétel, de a közgyűlésnek örövendetes komolysággal és tárgyilagossággal történt lefolyása is eléggé tanuskodik a mellett, hogy az altisztek tudatában vannak az általuk megindított és érdekeiket oly közel érintő vállalkozás fontosságának, melyre szükségük volt, hogy sok esetben egyáltalán nem, vagy pedig kélőleg nem biztosított helyzetüket — különösen öreg napjaikra — javítsák és egymás között az együvé tartozás eszméjét és szellemét ápolják.

A közgyűlésen a Szászsebesen megjelenő «Erdészeti Ujság»-ban részletesen közzétett alapszabálytervezetet csekély módosítással egyhangulag elfogadták. Az alapszabályok szerint az egyesület 20.000 korona alaptőkével alakulna és két korona beiratási és husz korona évi tagsági díj ellenében tagjait önhibájukon kívül bekövetkező szorult anyagi helyzetben, valamint betegség esetén segítene, a tag elhalálózásakor 200, a feleség halálakor 100 korona temetési járulékot fizetne és szolgáltatképtelenség esetén

öt évi tagság után	---	---	---	200	korona
tíz » » »	---	---	---	300	»
tizenöt évi tagság után	---	---	---	400	»
husz » » »	---	---	---	500	»
huszonöt évi tagság után	---	---	---	600	»
harmincz » » »	---	---	---	700	»

évi nyugdíjat folyósítana.

Az özvegyek a felsorolt összegek felét igényelhetik, az árvák pedig 60 korona nevelési segélyezésben részesülnének. Céljául kitűzte továbbá az egyesület a kartársi szellem ápolását és hogy tagjaitól kifogástalan magánélet folytatását követelve, a testület erkölcsi súlyát is növelje.

Ha az egyesület oly szervezést s oly vezetést nyer, melylyel a fent említett, jelentékeny kötelezettségeket pontosan és igazságosan teljesíteni képes lehet és ha az egyesület megbízható és erős alapokra lesz fektetve: akkor valóban fontos feladatot teljesíthet és a kívánatos segítséget nyújthatja altisztjeinknek, kik azt az ő nehéz, sokszor veszélyes szolgálatukban tanusított buzgósággal s kitartással kiérdemlik.

Mivel ez a szervezkedési mozgalom az erdészet szóban levő alkalmazottjainak anyagi helyzetét lenne hivatva javítani, nemcsak reájuk nézve bir nagy fontossággal, hanem az erdőbirtokosokra nézve is; s ennél fogva érdemes arra, hogy e mozgalmat úgy ezek, mint az erdőtisztek élénk figyelemmel kísérik és az illetők törekvéseit méltányolva, őket a helyes irány megtartása érdekében megfelelő támogatásukban részesítsék, kétségtelen lévén, hogy az erdészeti és vadászati alkalmazottak anyagi és erkölcsi helyzetének megjavítása által, azok szolgálatra való képessége és kedve fokoztatik. (Közli: *Cserny Gy.*)

Lesülyedt fák. Brassóban a Czenk alatti sétatér alsó szegélyzete a régi várfal közelében 1897. év tavaszán 20—25 méter hosszúságban elcsuszamlott s körülbelül 1 m. mélységnyire le is süppedett volt a szegélyzeten álló 9 drb, 100—200 éves hársfával együtt. Tanáraik vezetése alatt épen abban az időtájban voltak ezen a vidéken nagy gyakorlaton a selmeczbányai harmadéves erdőakadémiai hallgatók, a kikkel, mikor többek társaságá-

ban együtt a Czenk hegyre felmentünk volt, valamennyiünknek feltűnt ez a sajátságos földcsuszamlás s különösen az lepelt meg mindannyiunkat, hogy az említett 9 drb hársfa is mind elcsuszott az eredeti helyéről és le is süppedt a földdel együtt úgy, hogy egyik-másiknak a gyökérzete részben el is szakadott vagy csupaszon maradt a megcsuszott és megrepedt földrészlet közötti hézag tetején a nélkül, hogy a fák kidültek vagy csak meg is hajoltak volna. Törzseik továbbra is megmaradtak az eredeti függőleges helyzetben úgy, akárcsak valami óriásnak erős keze emelte volna fel őket és tette volna le odább ismét eredeti függőleges helyzetükben. Akkor azt hittem, hogy kiszáradnak vagy legalább megsínylik ezt az önkénytelen helyváltoztatást.

Az idén, tavasz közepén, a Czenk alatt sétálgatva, láttam, hogy a süppedt hársfák töve körül van kerítve s a kerítésen belül a közöket földdel töltette be a város, hogy a további bajt megakadályozza. A fáknak most két év után sincs semmi bajuk. Egészen ép, egészséges külsejűek és úgy nőnek, mintha soha semmi sem történt volna velük.

(Közli: *Hajdu J.*)

Elkopott erdei fenyőágak. Törcsvári lakásom előtt több luczfenyő, közönséges berkenye és vadgesztenye társaságában néhány *erdeifenyő* nőtt fel. Mikor a lakás már igen beárnyalódott, meg kellett a facsoportot gyériteni s ekkor néhány, 20—22 éves erdeifenyőtörzs is fejsze alá került.

Ezek egyike évek óta rá volt hajolva a fedélzetre s két ága, mikor a szél fujt, folytonosan az eszterha zsindeiyéhez dörzsölődött. A zsindeiyek elkoptak, de az erdei fenyőgalyak sem maradtak épen. Közülök az egyik töben 6·8 *cm.* átmérőjű, a tőtől 1 méternyire 3·8 *cm.*-es. Ebben

az 1 méter hosszúságban az ág lépcsőszerűen, a mint nőtt, folyton a zsindegyzet széléhez surlódott s az a zsindegyzet, a zsindegy pedig annak felét folytonosan koptatta anélkül, hogy az ág elszáradott volna. Azonban az ágnak egyik felén természetesen nemcsak hogy semmi kéreg sem képződhetett, hanem ezenfelül az egész ág éppen olyan e méter hosszúságban, mintha a közepén végig volna hasítva. A ledörzsölt kéreg szélé be van heggedve. Az ág kora a tőben 8 év, 1 méter hosszúságban, a surolt rész végén, 6 év. Innentől kezdve a 6 év előtti pereszlenekig még 21 *cm.* van. Tehát 21 *cm.* híján két évnek megfelelő hosszúsági növekvés surlódott 6—8 éven keresztül anélkül, hogy az ág elszáradott volna vagy a további hosszúság-beli növekedésben hátramaradott volna. Ugyanis 3·00 *cm.* átmérő mellett 5 éves keresztmetszetig az ágrész hossza 5—6 éves kora között 80 *cm.*,

2·20 <i>cm.</i> átm. mellett	4 éves keresztmetszetig	52 <i>cm.</i>
2·20 » » »	3 » »	42 »
1·30 » » »	2 » »	42 »
0·90 » » »	1 » »	75 <i>cm.</i>

Tehát az egész ág hossza 4·12 méter.

A másik ág kora tőben szintén 8 év. Ez 77 *cm.* hosszúságban surlódott hasonló módon, mint az előbbi ág. Tőben az átmérője 4 *cm.*, középen azonban a 7 év előtti pereszlenek helyén 7 *cm.*-re szélesedik ki, a surolt rész tetején 77 *cm.*-nél pedig 2·7 *cm.*-re vékonyodik a 6 éves kor végén. Ezentul még 2·53 métert nőtt 6 év alatt, tehát 8 év alatt összesen 3·3 méter hosszú lett az ág. A surlódás folytán ez is olyan lett, mint az előbbi, azzal a különbséggel, hogy ez csak a közepe táján van félig besurlódva, ellenben attól távolabb kevésbé. Ezt a

két ágat a múlt évi október hónap 7.-én metszettem le az egyidejűleg kivágott fáról. Azóta künn heverték a szabadban, de azért a jelen év április 15.-én, tehát félév múltán is rajtuk van az elszáradt, de még mindig zöld színű tűpároknek mintegy harmadrésze s ezenkívül egyik ágon 3 drb két éves tobozt is találtam.

A luczfenyő levágott ága sokkal hamarabb hullatja el a tűit, mint az erdei fenyőé, ellenben a jegenyefenyőn tovább megmaradnak azok . . .

Négy év előtt az októberi rendkívüli havazások számos középkorú erdei fenyőt törtek derékban ketté. Akkor azt hittem, hogy ki fognak száradni, de nem az történt, hanem valamennyinél egy oldalág vette át a csúcs-hajtás szerepét s valamennyi tovább tenyészik most is egész vidoran; az igaz, hogy a törzsek most már ezekkel a pótvészérhajtásokkal nem lesznek valami szép egyenesek, de a fák tökéletesen egészségesek.

Ezekből a dolgokból az erdei fenyőfák szívós életére s visszaszerző képességére vonhatni némi következtetést. A természet kipótolja idők folytán a veszteséget.

(Közli: *Hajdu J.*)

A téli szelek fagyasztó hatása a jegenyefenyőnél.
Az 1895—96-iki télen néha rendkívül erős, fagyasztó hatása szelek jártak a zernesti «Magura» nevű erdő felé. A következő tavasz elején kimentem volt oda a *Steganoptycha abiegana* lepkéinek a megfigyelése végett s ekkor feltűnt, hogy az erdő szélén lévő rovarmentes, fiatal, ép jegenyefenyők levelei a külső oldalakon egészen elszáradtak, a luczfenyőkéi pedig csak alig-alig. Azután figyelemmel kísértem az elfagyás eredményét, de nagyobb baj nem történt, mert a következő, rendesebb, enyhébb telek után ismét kilevelezett a jegenyefenyő, azonban néhány levágott

fácska évgyűrűinek a megszemléléséből meggyőződtem, hogy a fagyott oldalakon keskenyebbek voltak az évgyűrűk részletei, mint az ellenkezőken. Tehát a fagyasztó szél elipszis-alaku évgyűrűk képződése mellett némi növedékesvesztéséget is okozott a fiatal jegenyefenyőkön, melyek a sorvasztó hideg iránt sokkal érzékenyebbek, mint a luczfenyő, a minek a hideg nem sokat árt.

(Közli: *Hajdu J.*)

Az Erdészeti Építéstan czimü, pályadij nyertes nagy műből, melynek I. részéből az I. kötet és az egy kötetes II. rész már közkézen forog, megjelent az I. rész II. kötete is. Ez a kötet a Középitéstannak IV—VI. szakaszát (Befejező szerkezetek. Lakóházak és melléképületeik. Tervezés, építés és fentartás.) tartalmazza, 800 oldalra terjed és 860 rajzzal van illusztrálva. Ára egyesületi tagoknak 5 frt 60 kr., másoknak 8 frt. Az eladás módzatai ugyanazok, mint a melyek az eddig megjelent kötetekre nézve közölve voltak. Ezt a kiválóan jeles munkát legmelegebben ajánlhatjuk t. olvasóink becses figyelmébe!

Halálozás. *Br. Liphay Béla*, a főrendiház örökös tagja stb. stb. (Budapesten), az Országos Erdészeti Egyesület alapító tagja meghalt. *Béke poraira!*